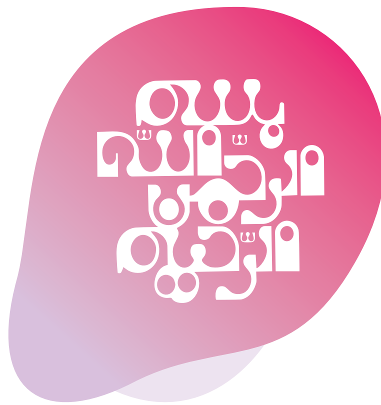
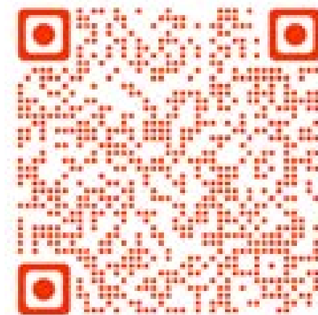

رولە کانی نیشتمان

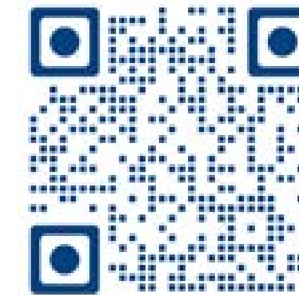
آموزش
تلفیقی

سرشناسه: گروه روله کانی نیشتمان ۱۴۰۴
عنوان و نام پدیدآورنده: روله کانی نیشتمان
مشخصات نشر: کردستان؛ فرهنگیان، ۱۴۰۴
مشخصات ظاهری: تعداد صفحات، مصور یا ...
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۰۰-۰۰۰-۰
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: تربیت _کودک _تلفیق
شناسه افزوده: استاد زاهد فرجی
رده بندی کنگره: آموزش تلفیقی_فعالیت های بین رشته ای
رده بندی دیویی: گروه سنی ب_ج
شماره کتابشناسی ملی: ....

پدیدآورندگان: انداز مهران _ذکریایی دیاکو
حسینی راستین _کامران وانیار
ناشر: فرهنگیان
همکاران: جمعی از فرهنگیان
طراحی قالب صفحات: تیم روله کانی نیشتمان
مدیرهنری: مهران انداز
طراح جلد: تیم روله کانی نیشتمان
تصویرگر: تیم روله کانی نیشتمان
صفحه‌آرایی: تیم روله کانی نیشتمان
نوبت چاپ: آخر پاییز ۱۴۰۴
شمارگان: ۱

Logo
فرهنگیان

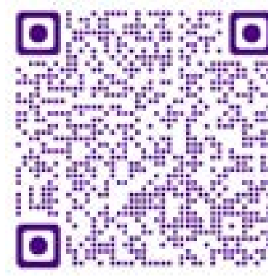

ڕۆژێکی پاییزی

پاش نیوەڕۆیکی ڕۆژێکی پاییزی بوو.
قوتابییان لە پۆل خەریکی قسەی یاریەکەی دوێنێ شەوی بارسا و ڕیئاڵ بوون،لە ناکاو مامۆستا هاتە ژوورەوە.
قوتابیان سڵاو یان کرد و لە جێێ خۆیان دانیشتن.

یک روز پاییزی

بعدازظهر یک روز پاییزی بود.
دانش‌آموزان در کلاس مشغول صحبت درباره‌ی بازی دیشب بارسا و رئال بودند؛
ناگهان معلم وارد کلاس شد.
دانش‌آموزان سلام کردند و در جای خود نشستند

وشە نامە

هیوا لەپەڕێ پۆلەکەو گووتی: مامۆستا ئێجازە!

مامۆستا:فەرموو ڕۆڵەکەم.

هیوا:مامۆستا دوێنی شەو لە ئەخبار، موجریکە وشەیکی بەکار برد کە ماناکە نازانم، دەبێ چە بکم؟

مامۆستا وەرامی داووە زەنگی داهاتوو پێت ئەڵێم.

زەنگی داهاتوو مامۆستا کە هاتە پۆڵ چەندانەیک کتێبی گەورەی پێ بوو؛ منداڵان متیان مامۆستا ئەمانە چیین؟

مامۆستا وڵامی داووە: کورەکان بەم کتێبانە دەڵێن(فرهنگ لغت) هەر کات واتای وشەیک نەزانین دەتوانین لەم کتێبانا واتاکەیان پەیدا بکەین.

ئامیار گووتی ئە بۆ وشە کوردەیکان دبێ چ بکەین؟

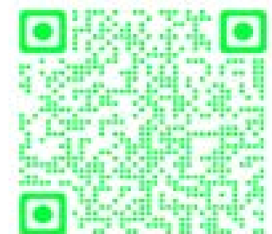
هیوا دەستی هەڵ هێنا گووتی: مامۆستا من وڵام بدەمەوە؟ مامۆستاش وتی فەرموو.

فرهنگ لغت

هیوا از پشت نیمکت کلاس گفت:«استاد، اجازه!»
استاد گفت:«بفرما پسرم.»
هیوا گفت:
«استاد، دیشب در اخبار، گوینده‌ای واژه‌ای به کار برد که معنایش را نمی‌دانم، باید چه کار کنم؟»
استاد پاسخ داد:
«زنگ بعدی به تو می‌گویم.»
در زنگ بعدی، وقتی استاد وارد کلاس شد، چند کتاب بزرگ همراهش بود.
بچه‌ها پرسیدند:
«استاد، این‌ها چی هستند؟»
استاد جواب داد:
«بچه‌ها، به این کتاب‌ها می‌گویند فرهنگ لغت. هر وقت معنی واژه‌ای را ندانستیم، می‌توانیم از این کتاب‌ها معنایش را پیدا کنیم.»
آمیار گفت:
«پس برای واژه‌های کردی چه کار کنیم؟»
هیوا دستش را بالا برد و گفت:
«استاد، اجازه هست من جواب بدهم؟»
استاد هم گفت:
«بفرما.»

ماموستا هژار

هیوا: دۆستان؛ هەرکات مانای وشەیکی کوردی تان نەزانی دەتوانن لە(هەنبانەبۆرینە)ی ماموستا(هەژار) کەلک وەرگرن. کتێبێکە کە واتای هەموو وشە کوردیکانی تێدا. ئامیار ووتی: سپاس هیوا؛من پێشتر نێوی ماموستا هەژارم بیستبوو.شاعیر و نووسەرێکی کوردەی شاری مەهابادە؛ماموستا هەژار بۆ یەکەم جار کتێبی(قانون در طب)ی ئەبوو عەلی سینای لە زمانی عەرەبییەوە وەرگێراوەتەو بۆ زمانی فارسی؛هەروەها .قورئانی پیرۆزیشی بۆ زمانی کوردی هەڵگێراوەتەوە

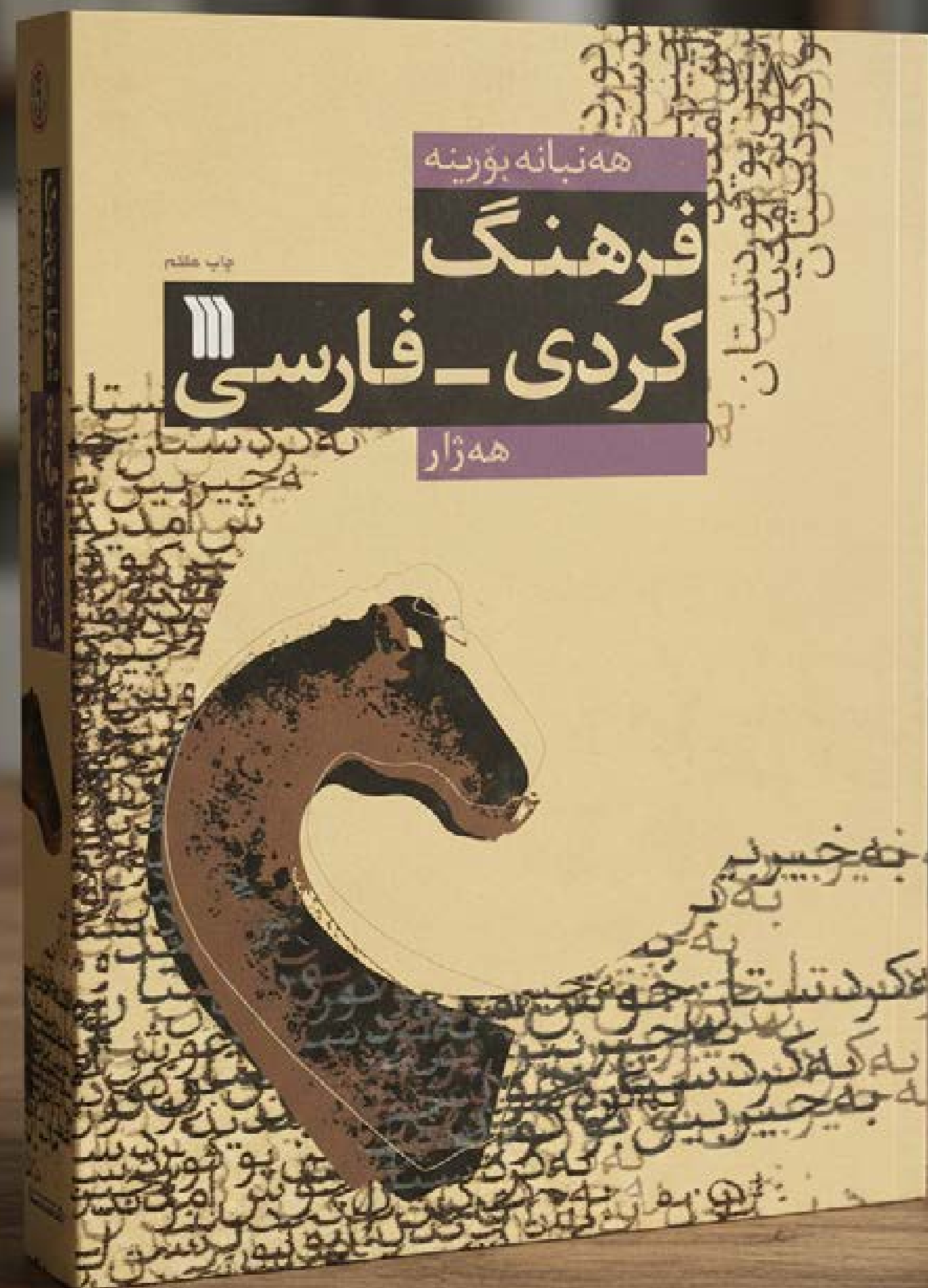
قوتابیان هەموو زۆریان پێ خۆش بوو کە لەزمانی هاورێیکی خۆیان سەبارەت بە ماموستا هەژار زانیاری .یان بەدەس هێنا

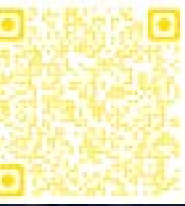
ماموستا هژار

هیوا گفت: دوستان؛ هر وقت معنی واژه‌ای کردی را ندانستید، می‌توانید از «هەنبەرابۆرینە»ی استاد «هەژار» استفاده کنید. کتابی است که معنی همه .واژه‌های کردی در آن آمده است

ئامیار گفت: ممنون هیوا؛ من قبلا نام استاد هەژار را شنیده بودم. او شاعر و نویسنده‌ای کرد از شهر مهاباد است؛ استاد هەژار برای نخستین بار کتاب «قانون در طب» اثر ابوعلی سینا را از زبان عربی به زبان فارسی ترجمه کرده است؛ همچنین قرآن کریم .را نیز به زبان کردی ترجمه کرده است

دانش‌آموزان همگی بسیار خوشحال شدند که به زبان مادری خودشان اطلاعاتی درباره‌ی استاد هەژار به دست آوردند

هەنبانە بۆرینە
فرهنگ
کردی ـ فارسی
چاپ هفتم
هەژار

جل و بەرگ

ماموستا کە کتێبی هەنبارەبۆرینەی پێ بوو لەسەر میزەکەی داینا و منداڵان سەیریان کرد.

ئاژۆ لەنێو کتێبەکە بە دوای مانای نێوی خۆی دەگەرا کە چاوی بە جڵ و بەرگ کەوت

گوتی ماموستا دەکەریٚ سبەینێ سەبارەت بە شێوازی جل و بەرگ بۆ منداڵەکان قسە بکەم؟

ماموستاش گووتی بە دڵنیایەوە.

بۆ رۆژی داهاتوو ئاژۆ کە هاتە نێو پۆل چەند دڵقێکی پێ بوو؛ یەکسەر بەرەو لای ماموستا رۆیشت و ئەو شتانە نێو دلقەکان بو دەری هێنا منداڵەکان هەموویان سەرنجیان بۆ ئەو شتانە راکێشرابوو؛ بەیەک دەنگ گوتیان: ئاژۆ ئەم شتە رەنگاورەنگە جوانانە چین؟

لباس و پوشاک

معلم که کتاب هەنبارە بۆرینه را در دست داشت روی میز گذاشت و دانش آموزان نگاه میکردند

آژو داخل کتاب دنبال معنی اسم خود بود که پوشش و لباس را دید گفت میشه فردا درباره شیوه پوشش و لباس برای بچه ها صحبت کنم؟

معلم : حتما

روز آینده آژو با چند پلاستیک در دست وارد کلاس شد و رفت پیش معلم و محتویات داخل پلاستیک را رو کرد

دانش آموزان همه شگفت زده شده بودند و یکصدا گفتند این چیز های رنگارنگ چیست ؟

ئاژۆ لە مامۆستا ئیزنی گرت و دەستی کرد بە قسە کردن:

دۆستان ئەمرۆ سەبارەت بە جڵ و بەرگی ڕەسەنی کوردی قسەتان بۆ ئەکەم؛جڵی کوردي ئەمانەیە کە من هێناومەتە ئەگرا،ئەک ئەو شتانەی لە سۆشال میدیا کان دەیبینن. ئەم کڵاوانە پێ یان دەڵێن(کڵاو زەڕ) کە ژنان لەسەریان دەکەرد. ئەو ملوانکەش کە دەیبینن لە مێخەک دروست کراوە کە بۆنی زۆر خۆشە.

ئەمش پێی دەڵێن(کۆڵوانە)کە ژنان لە کۆڵ یان دەکرد.

ئەمەش جڵی پیاوانەیە؛کەوا و پانتۆل کە لە بەری دەکەن؛پێڵاوی تایبەتی ناوچە کوردەواریەکان کی پێی دەڵێن(کڵاش).ئەم شتە سپانەش(فەقیان)ن کە لە دەوری دەستی دەپێچن و(پوزەوانە) کە لە دەوری قاچی دەپێچن، بۆ بەرگیری کردن لە سەرمایە.

(فەرەنجی)یش کە لە شانی دەکەن.

آژو از معلم اجازه گرفت و شروع کرد صحبت کردن

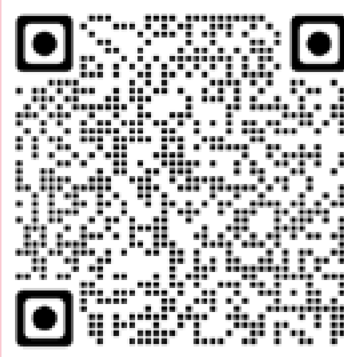
دوستان امروز در مورد پوشش و لباس اصیل کوردی بحث میکنم لباس کوردی اینایه که من آوردم نه اوناپی که تو مجازي میبینین به این کلاه ها میگن (کڵاو زەڕ) که زن ها استفاده میکردند این گردنبند هم که می‌بینید از میخک درست شده که بوی خیلی خوبی داره

به این هم میگن (کۆڵوانە) که زن ها استفاده میکردند

این هم لباس مردانه (کەواو پانتول) که میپوشند کفش مخصوص منطقه های کوردي که بهش میگن (کلاش) این پارچه های سفید هم (فقیانه ن) که دور دست میپیچند و برای جلوگیری از سرماست

(فەرەنجی) که رو شانه ها استفاده میکنن

پروفسور سلیمی

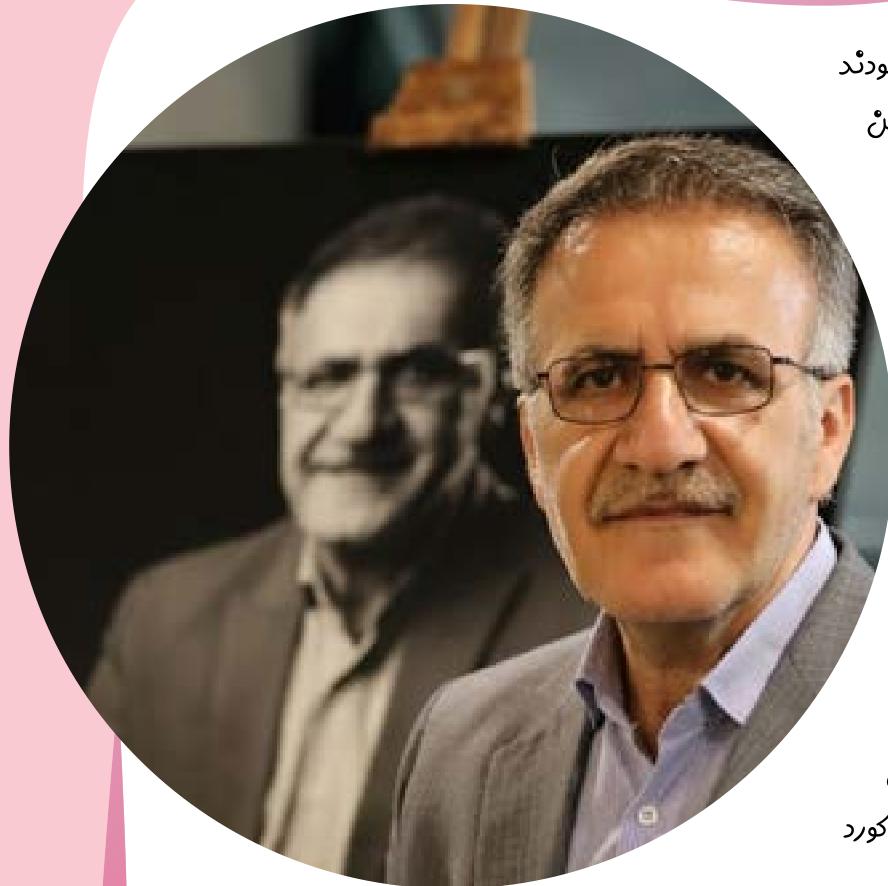
منداڵەکان هەموویان زۆر بە جوانی گوێی یان بۆ ئاژۆ گرتبوو. لە ناکاو یونا پرسی مامۆستا ئەم جلانە کە ڕەنگی جوان یان هەیە؛چۆن ڕەنگ یان دەکەن؟

مامۆستا گوتی: کوری خۆم؛ ڕەنگ کردنی جلەکان هەل دەگەڕێتەوە بۆ زانستی کیمیا. بە یارمەتێ ئەم زانستە لە کارگەکان پارچەکان بە ڕەنگە جۆرواوجۆرە جوانەکان دەردهێنن. گەر لە بیرتان بێ لە دەرسی (علوم) سەبارەت بە گۆڕانکاری کیمیایی و فیزیکی دەرسمان خۆیند؛زانستی کیمیا لە ئاوەها شوێنێکا یارمەتی مان دەدا. یونا دوای قسەکانی مامۆستا دەستی هەڵ هێنا و گوتی: مامۆستا من کەسایەتێکی بەناوبانگی کورد لە بواری کیمیا دەناسم

مامۆستا گوتی: ئادەی کوڕی خۆم بە ئێمەیشی بناسێنە.

یونا دەستی کرد بە قسە کردن: دۆستان هەروەها کە دەزانن من خەڵکی شاری بانەم؛ لە شارەکەی ئێمە پڕۆفیسۆریک مان هەیە بە نێوی(عبداالله سلیمی) کە لە بواری کیمیا لە هەموو جیهان بەنێوبانگە.لە ساڵی ١٣٤٦لە شاری بانە لەدایک بوون. لە ساڵی١٣٦٩ ڕۆشتنە زانکۆ و لە ساڵی ١٣٧٧ بوون بە مامۆستای زانکۆ کوردستان.پڕۆفیسۆر سەڵیمی لەنێو یەک لەسەد لێکۆڵەرانی بەناوبانگی جیهانە. منداڵەکان هەموویان دەست یان کرد بە چەپڵە لێ دان بۆ یونا و مامۆستاش گوتی ئافەرم کوڕی من.

دوای تەواو بونی قسەکانی یونا؛ ئامیار گوتی مامۆستا منێش سبەینێ سەبارەت بە پڕۆفیسۆریکێ تری کورد قسەتان بۆ دەکەم.

بچه ها همه قشنگ به آژو گوش داده بودند که ناگهان یونا پرسید این لباس ها با این رنگهای زیبا چگونه رنگ میشن؟

معلم گفت پسرم رنگ کردن لباس ها برمیگرده به علم شیمی و به کمک این علم در کارگاه پارچه ها رو به رنگ های مختلف درست میکنن

اگه به یاد داشته باشید در درس علوم درمورد تغییرات شیمیای و فیزیکی درس خوندیم

علم شیمی در چنین جاهایی به ما کمک میکنه یونا بعد از صحبت های معلم اجازه گرفت و گفت من شخصیتی مشهور کورد در زمینه شیمی میشناسم

معلم گفت :« بفرما پسرم معرفی کن

یونا شروع کرد به صحبت کردن : دوستان همانطور که میدونید من اهل شهر بانه ام در شهر ما پروفسوری به اسم (عبدالله سلیمی) است که در زمینه شیمی در تمام دنیا مشهوره

در سا ل ١٣٤٦در شهر بانه متولد شد در سال ١٣٦٩ دانشگاه رفت و در سال ١٣٧٧ استاد دانشگاه کوردستان شد پروفسور سلیمی جزو یک تا صد پژوهشگران مشهور دنیا ست

بچه ها همه یونا رو تشویق کردند و معلم گفت آفرین پسرم

بعد از اتمام صحبت های یونا آمیار گفت :« من هم فردا در مورد پروفسور دیگه کورد صحبت میکنم

رۆژی داهاتوو منداڵان بە جۆش و خرۆشێکی زیاتر لە جاران بەرەو مەکتەب هاتن؛ هەموویان چاوەروانی زەنگی وەرزش بوون کە برۆن یاری تۆپی پێ بکەن؛ بەڵام بارانێکی بەلێزمە دەباری؛ مامۆستا گوتی:رۆڵەکانم ئەورۆ لە باتی وەرزش دەبێ کتێبی بیرکاری بخوێنین.

منداڵەکان بەیەکجاری گوتیان نا مامۆستا،حەزمان لە بیرکاری نییە؛ هیچ خۆش نییە، زۆریش ئەستەمە.

ئامیار گوتی:ئەرێ دۆستان بۆ وادەڵێن؟

هیچیش وانیە،دەرسێکی زۆر خۆش و گرینگە؛ئێنجا من ئەم هەوی سەبارەت بە پرۆفیسۆرێکی کوردی زانست بیرکاری قسەتان بۆ کەم.

منداڵان بەیەکجاری گوتیان ها؟!

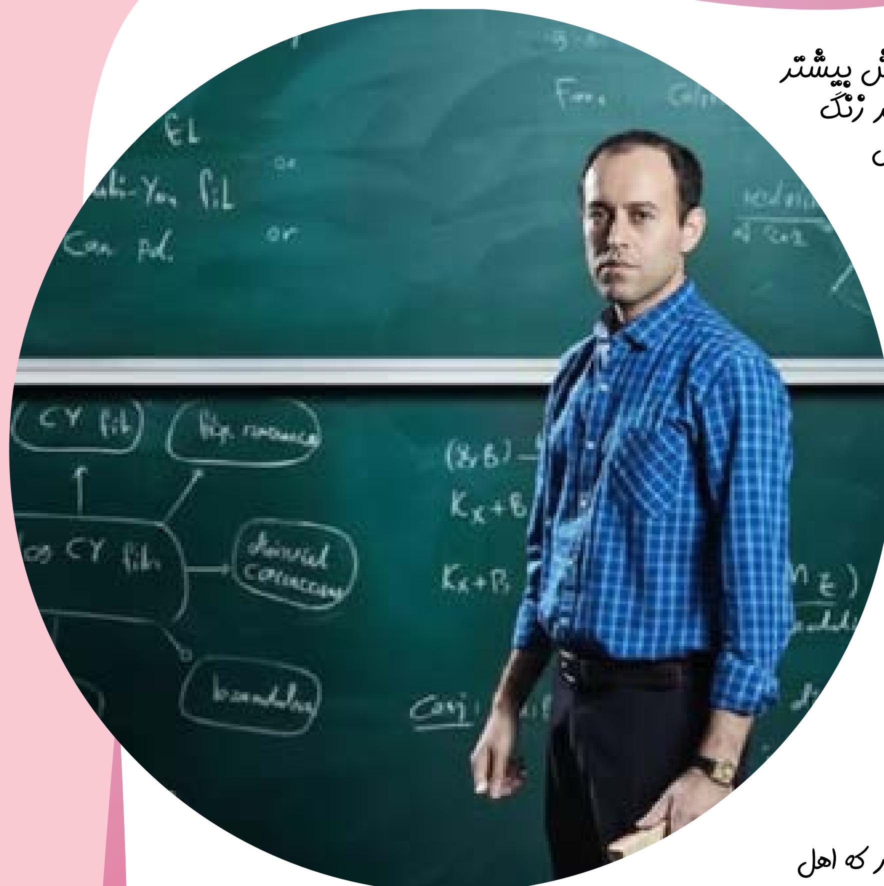
بۆ مەگەر کەسێکی وامان هەیە؟

ئامیار گوتی بەڵێ، پرۆفیسۆر کۆچەر بیرکار کە خەڵکی شاری مەریوانە

مامۆستا گوتی ئافەرەم ئامیار، سەبارەت بەم بلیمەتە زۆرتر قسەمان بۆ بکە

ئامیار گوتی بەچاوان مامۆستا گیان: پرۆفیسۆر کۆچەر بیرکار لە ساڵی ٥٦ لە ئاوایی نێ شاری مەریوان لەدایک بوو. هەر لە قوتابخانەکانی ئاوایی نێ و شاری مەریوانی دەرسی دەخوێند. لە ساڵی٢٠١٨یش براوەی خەڵاتی فیلدز بوو

مامۆستا قسەکانی ئامیاری درێژە دا و گووتی:رۆڵەکان سەیر کەن،گەر ئێمە بمان هەوێت لە داهاتوو دا سەرکەوتوو بین و بە خەڵکی خزمەت بکەین دەبێ زۆر سەعی بکەین. هەموو ئەو پرۆفیسۆرانەی کە دۆستان تان نێو یان هێنان هەر لە تەمەنی منداڵیەوە خەریکی خوێندن بوون کە توانیویانە لە داهاتوو کەسایەتیێکی بەنرخ بۆ کۆمەڵگای خۆیان و هەموو جیهان بن.

فردای آن روز بچه ها با جوش و خروش بیشتر از قبل به سوی مدرسه رفتند، همه منتظر زنگ ورزش بودند که به حیاط بروند و فوتبال بازی کنند اما باران شدیدی میبارید، معلم گفت: بچه ها امروز به جای ورزش باید درس ریاضی بخوانیم.

بچه ها یک صدا فریاد زدند نه اموزگار ریاضی رو دوست نداریم، خیلی سخته! آمیار گفت: بچه ها چرا این حرفو میزنید؟

اصلا اونجوری نیست،ریاضی درس خیلی جذاب و مهمی هست و من میخواهم درباره ریاضیدان کورد برایتان بگویم.

بچه ها همه باهم گفتند چی؟!

مگر ریاضیدان کورد هم داریم؟!

آمیار گفت: بله پروفسور کوچر بیرکار که اهل شهرستان مریوان هست.

معلم گفت:آفرین درمورد این نابغه بیشتر برایمان توضیح بده.

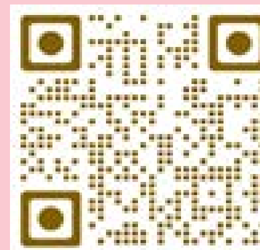
آمیار گفت: چشم آموزگار

پروفسور کوچر بیرکار در سال ٥٦ در روستا نی شهرستان مریوان به دنیا امده و در همان مدرسه روستای نی به مشغول تحصیل شد و با توجه به امکانات محروم روستا توانست در سال ٢٠١٨برنده جایزه فیلدز شود...

معلم حرف های آمیار را ادامه داد و گفت: بچه ها اگر ما بخواهیم در آینده موفق شویم و به مردم و میهنمان خدمت کنیم باید برای آن هدف والا خیلی تلاش کرد. همه ی آن پروفسور ها که دوستتان در موردشون حرف زد در همان سن نوجوانی مشغول درس خواندن و تلاش کردن بودند تا توانستند در آینده آدمی موفق و مشهور برای خدمت به جامعه خود و حتی جامعه جهانی باشند.

معلم گفت:بچه ها برای هفته آینده در مورد شخصیت های مشهور و موفق کورد بیشتر تحقیق کنید و در کلاس ارائه دهید.

وەتەن

خوایە وەتەن ئاوا کەی
چەند دڵگیر و شیرینە
دەشتی خۆش و ڕەنگینە
ئاوی کەوسەرە، خاکی گەوهەرە
پڕ لە گوڵ و نەسرینە
سەیرانگای بەهارانی
سەوزەگیای نەرم و جوانی
سەد دڵ دەبێ حەیرانی
ئاوی کەوسەرە، خاکی گەوهەرە
پڕ لە گوڵ و نەسرینە
شاخی بەفرین و بەرزە
بۆ ڕابردوومان ڕەمزە
چیمەنی جوان و سەوزە
ئاوی کەوسەرە، خاکی گەوهەرە
پڕ لە گوڵ و نەسرینە

ئەم شوێنە شوێنی کوردە
جێی قارەمان و مەردە
لانەی شێری نەبەردە
ئاوی کەوسەرە، خاکی گەوهەرە
پڕ لە گوڵ و نەسرینە
وەتەن چاوی لێمانە
دەری کەین لە تەنگانە
حەیفە بێتە وێرانە
ئاوی کەوسەرە، خاکی گەوهەرە
پڕ لە گوڵ و نەسرینە